

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Предметом регулювання земельного права, згідно зі ст. 2 ЗК України, виступають суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Ця норма видається недостатньо повною, оскільки на практиці предмет земельного права складають не тільки відносини у сфері приналежності землі в Україні. Як зазначається в літературі, земельними слід визнавати, окрім відносин власності, ще багато інших різновидів суспільних відносин: щодо здійснення управління у сфері земельних відносин, застосування юридичної відповідальності за земельні правопорушення, економічного стимулювання власників і користувачів земельних ділянок до належного використання землі. Складовим елементом предмета земельного права України мають визнаватись також землеохоронні відносини, суспільні відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання, відтворення і охорони земель.

Взагалі ж питання щодо виокремлення в складі сучасних земельних правовідносин окремих різновидів є дискусійним. Законодавчий підхід до трактування поняття земельних відносин, що регламентуються Земельним кодексом України, цілком доречно критикують представники земельно-правової науки. Так, В. В. Носік визначає земельні відносини як врегульовані нормами та методами земельного, приватного, публічного права суспільні відносини, що виникають між суб'єктами у процесі здійснення права власності на землю Українського народу, державного і самоврядного регулювання земельних відносин, виконання заходів з охорони і раціонального використання землі як основного національного багатства, захисту суб'єктивних земельних прав та законних інтересів громадян, юридичних осіб, територіальних громад, держави [1, с. 154].

Суспільні відносини, що виникають у сфері економіко-правового забезпечення використання і охорони земель в Україні також потребують правового регулювання. Вони посідають певне самостійне місце серед загальної системи правових відносин. Потрапляючи під вплив норм права, відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання і охорони земель, окрім екологічної та економічної сутності, набувають ще й юридичного статусу, який полягає у забезпеченні на правовому рівні встановлення належної правової поведінки власників та користувачів (у тому числі й орендарів) земельних ділянок. Іншими словами, ці суспільні відносини характеризуються власною специфікою, яка обумовлена наявністю особливого предмета і потребують окремої правової регламентації в межах земельного права.

Слід погодитись з позицією М. В. Шульги, який зазначає, що відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання і охорони земель посідають окрему ланку в системі земельних відносин України. Він розрізняє наступні різновиди земельних відносин: у сфері приналежності землі; використання та її охорони; відтворення та підвищення якості земель [2, с. 487].

Відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання, відтворення і охорони земель вбачаються неможливими без гарантування їх правової охорони та раціонального використання. Іншими словами, принцип забезпечення раціонального використання й охорони земель є основоположним для правового забезпечення використання і охорони земель в цілому.

Зазначені суспільні відносини також регулюються двома спеціальними галузями права. При правовому регулюванні відносин з підвищення економічної та штучної якості земель застосовуються норми земельного права. Коли ж йдеться про правове регулювання відносин

з підвищення характеристик землі, то такі відносини регулюються нормами екологічного права України.

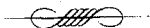
Відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання і охорони земель тісно взаємодіють, як з інститутом раціонального використання, так і з інститутом правової охорони, однак в повному обсязі не належать ні до їх раціонального використання, ні до їх правової охорони.

Відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання і охорони земель самостійна група правовідносин, які за своїм важливим суспільним значенням заслуговують на особливу увагу з боку законодавця. Видається, що для більшої результативності правового регулювання та зручності практичного застосування норм права в цій сфері, варто на теоретичному рівні об'єднати всі норми стосовно економіко-правового забезпечення використання і охорони земель в єдину структурну конструкцію, окремий міжгалузевий інститут земельного й екологічного права.

Таким чином, відносини у сфері економіко-правового забезпечення використання і охорони земель можна визначити як врегульовані нормами права публічні суспільні відносини, спрямовані на забезпечення позитивної зміни якісних характеристик землі і доведення їх до стану, що за якісними показниками перевищує первинний, де одна сторона на основі правових норм та за допомогою правових, організаційних, економічних, виховних та інших заходів уповноважена забезпечити належну правову поведінку другої сторони, а інша сторона в особі власника або земельної ділянки зобов'язується виконувати вимоги першої сторони.

Використані джерела:

1. Носік В. В. *Право власності на землю Українського народу: Монографія [текст]* // Носік В. / Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
2. *Науково-практичний коментар Земельного кодексу України [текст]* // За заг. ред. В. В. Медведчука / К. Юрінком Інтер, 2004. – С. 487.

Костяшкін Іван Олександрович,

завідувач кафедри трудового, земельного та господарського права

Хмельницького університету управління та права,

кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ РОЗПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Конституція України закріплює низку правових принципів що визначають особливе місце землі як основного національного багатства, права власності Українського народу та території що виступає матеріальною основою територіальної цілісності, суверенітету та національної безпеки держави. Характеризуючи землю як об'єкт права власності Українського народу, В.В. Носік відзначає, що це територіально обмежений кордонами України, цілісний, нерухомий поверхневий ґрунтовий і зайнятий водою шар земної кори, який є основою ландшафту і просторовим базисом для гармонійного розподілу місць розселення, діяльності людей, об'єктів природно-заповідного фонду і з урахуванням економічних, соціальних, екологічних та інших інтересів суспільства, належить народу на праві власності і є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1, с. 100]. Запропоноване визначення підкреслює особливості землі як єдиного об'єкта, що слугує задоволенню суспільних інтересів Українського народу в процесі використання землі виходячи з її функціонального призначення. Водночас такі загальні характеристики є умовою подальшого розподілу земель знову ж таки з огляду на необхідність забезпечення нею ключових функцій життєдіяльності окремої людини чи суспільства загалом.

Питання розподілу земель за окремими критеріями (форми власності, цільове призначення, адміністративний поділ) носить взаємопов'язаний характер. Так